

**ИНСТИТУТ ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

**ПРАВИЛНИК ЗА ИЗРАБОТКА И УСВОЈУВАЊЕ НА МАКЕДОНСКИТЕ
СТАНДАРДИ И ДРУГИ СТАНДАРДИЗАЦИСКИ ДОКУМЕНТИ**

ВТОРО ИЗДАНИЕ

Скопје, ноември 2006 година

Врз основа на членот 25, став 1, алинеја 10 од Статутот на Институтот за стандардизација на Република Македонија бр.07-124/2 од 11.02.2004 година Советот на Институтот за стандардизација на Република Македонија, на XII - та Седницата одржана на 08.11.2006 год. донесе:

ПРАВИЛНИК ЗА ИЗРАБОТКА И УСВОЈУВАЊЕ НА МАКЕДОНСКИТЕ СТАНДАРДИ И ДРУГИ СТАНДАРДИЗАЦИСКИ ДОКУМЕНТИ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Со овој правилник се уредува постапката за подготовка, усвојување, издавање, ревидирање и повлекување на македонски стандарди, на нивни амандмани и коригендуми, и на други стандардизациски документи.

Дефиниции

Член 1

Нормативен документ е документ што обезбедува правила, упатства или карактеристики за одредени активности или за нивните резултати.

Стандард е документ донесен со консензус и усвоен од страна на признато тело, со кој, заради заедничка и повеќекратна употреба, се обезбедуваат правила, упатства или карактеристики за определени активности или нивните резултати, заради постигнување на оптимален степен на уреденост во определено подрачје.

Меѓународен стандард е стандард усвоен од меѓународна организација за стандардизација, којшто ñ е достапен на јавноста.

Европски стандард е стандард усвоен од европска организација за стандардизација, којшто ñ е достапен на јавноста и обврзува на негово усвојување како идентичен национален стандард, при што треба да се повлечат сите конфликтни национални стандарди.

Хармонизиран документ е стандард објавен од страна на европски комитет за електротехничка стандардизација, и обврзува на негово усвојување на национално ниво, најмалку со јавно објавување на бројот и насловот и со повлекување на сите конфликтни национални стандарди.

Национален стандард е стандард усвоен од националното тело за стандардизација, којшто ñ е достапен на јавноста.

Македонски стандард е стандард усвоен од Институтот за стандардизација на Република Македонија (во натамошниот текст Институт), во согласност со одредбите на Законот за стандардизација, („Службен весник на РМ", бр. 54/02), Статутот и интерните акти на Институтот, и достапен на јавноста.

Конфликтен национален стандард е национален стандард што се применува во истата област како и EN (и HD за CENELEC), и којшто во себе вклучува барања, конфликтни со барањата дадени во EN (и HD за CENELEC).

Европски претстандард е документ којшто е привремено усвоен од стандардизациско тело и ñ е достапен на јавноста, така што со неговата примена се стекнуваат потребните искуства, што ќе послужат како основа за изработка на стандард.

Техничка спецификација е документ кој ги пропишува техничките барања што треба да ги исполнува еден производ, процес или една услуга.

Напомена 1: Техничката спецификација треба да ги посочува, по потреба, постапките со чијашто помош може да се утврди дали зададените барања се исполнети.

Напомена 2: Техничката спецификација може да биде стандард, дел од стандард или посебен документ независен од стандардот.

Технички извештај е информативен документ, којшто не е пригоден да се објави како стандард или техничка спецификација.

Упатство е информативен документ што дава насока, совет или препораки за начелата и политиките за стандардизација и содржи корисни информации за составувачите на стандардите.

Консензус е општа согласност која се карактеризира со отсуство на трајно противставување од која било заинтересирана страна во врска со битни прашања и процеси во кои се земаат предвид мислењата на сите заинтересирани страни и во кои се усогласуваат сите противставени аргументи.

Член 2

Технички работни тела

Технички работни тела (во натамошниот текст ТРТ) се тела кои ја извршуваат стручната работа во Институтот, а тие можат да бидат: Технички комитети (ТК) и Работни групи (РГ).

Во согласност со членот 26 од Статутот на Институтот (во натамошниот текст Статут) во случај кога за определена област не е формиран ТК, Советот на Институтот (во натамошниот текст Совет) може да формира Стручен одбор за дадената област, којшто ќе ја спроведе постапката за усвојување македонски стандарди и други стандардизациски документи.

II. ИЗДАВАЊЕ НА СТАНДАРДИ И ДРУГИ СТАНДАРДИЗАЦИСКИ ДОКУМЕНТИ

Член 3

Во согласност со членот 23 од Законот за стандардизација македонските стандарди и другите стандардизациски документи се издаваат како посебни изданија, а авторските права му припаѓаат на Институтот, во согласност со Законот за авторски права и други сродни права.

Без согласност на Институтот се забранува делумно или целосно умножување или дистрибуирање на македонските стандарди.

Член 4

Во Огласникот на Институтот, се објавуваат информации за:

- усвоените македонски стандарди, нивните амандмани и коригендуми и други стандардизациски документи;
- јавната расправа за нацрт-македонските стандарди и другите стандардизациски документи;
- предлозите за усвојување на меѓународните, европските и други национални стандарди;
- повлекувањето на македонски стандарди и други стандардизациски документи;
- новите изданија на европски стандардизациски документи и други информации.

Член 5

Македонските стандарди се означуваат со ознаката **МКС**.

Член 6

Македонските стандарди и другите стандардизациски документи можат да бидат подготвени врз основа на меѓународен, европски или друг национален стандард.

Усвојување на меѓународен или европски стандард или друг стандардизациски документ како македонски може да се направи со:

- **индосирање, (уин)** објава за одобрување и за усвојување на меѓународен или европски стандард или друг стандардизациски документ;
- **препечатување, (упп)** на стандардот со национална насловна страница;
- **превод, (упр).**

Индосирање

Член 7

Индосирањето, односно објавата за одобрување и за усвојување на меѓународен или европски стандард или друг стандардизациски документ најмалку вклучува:

- ознака, наслов, датум на достапност на усвоениот меѓународен или европски стандард или на друг стандардизациски документ;
- изјава дека меѓународниот или европскиот стандард или другиот стандардизациски документ има статус на македонски стандард или друг стандардизациски документ;
- наслов на македонскиот стандард или друг стандардизациски документ,
- датум од кога меѓународниот или европскиот стандард или другиот стандардизациски документ добива статус на македонски стандард, односно друг стандардизациски документ,

Препечатување

Член 8

Усвоениот меѓународен или европски стандард или друг стандардизациски документ се препечатува, при што се додаваат насловна страница со национални обележја и национален предговор и, каде што е дозволено, национален анекс.

Националната насловна страница содржи: ознака на македонски стандард, односно друг стандардизациски документ, наслов и датум на усвојување.

Превод

Член 9

Текстот на меѓународниот, европскиот или друг национален стандард или друг стандардизациски документ се преведува во целост. Кон преводот се додава насловна страница, национален предговор и, каде што е дозволено, национален анекс.

Националната насловна страница содржи: ознака на македонски стандард или друг стандардизациски документ, наслов и датум на усвојување.

Член 10

Македонските стандарди или други стандардизациски документи можат да бидат објавени покрај на македонски, и на странски јазик.

Кога меѓународниот, односно европскиот стандард или друг стандардизациски документ е објавен на повеќе јазици, сите јазици се сметаат за рамноправни. Во случај на судска расправа веродостојни се сите официјални јазици на коишто е објавен оригиналниот текст на стандардот или стандардизацискиот документ.

Во случај кога македонскиот стандард или друг стандардизациски документ е усвоен со превод на меѓународен или европски стандард, издадениот македонски стандард, односно друг стандардизациски документ може да биде издаден во еднојазична или во повеќејазична верзија. Во повеќејазичната верзија текстовите на сите јазици се сметаат за веродостојни, освен ако не е прецизирано во документот кој текст ќе се смета за веродостоен.

Преводот на меѓународен или европски стандард или друг стандардизациски документ усвоен како македонски стандард ќе ги носи истата ознака и истиот датум на усвојување како и македонскиот стандард, односно стандардизацискиот документ на странски јазик и тој претставува само превод на стандардот, односно документот.

Статус на стандардизациски документи

Член 11

Соодветниот ТК, Советот или Стручниот одбор одлучуваат за статусот на стандардизацискиот документ.

Можни решенија се:

- европски претстандард **ENV**, којшто може да биде усвоен како македонски стандард (МКС) или македонска техничка спецификација (МКТС);
- хармонизиран документ **HD** (објавен од CENELEC) може да биде усвоен како македонски стандард МКС;
- техничка спецификација **TS** (објавена од ISO, IEC, CEN, CENELEC и ETSI) може да биде усвоена како македонски стандард (МКС) или македонска техничка спецификација (МКТС);
- технички извештај **TR** (објавен од ISO, IEC, CEN, CENELEC и ETSI) може да биде усвоен како македонска техничка спецификација (МКТС) или македонски технички извештај (МКТИ);
- упатство **EG, Guide** (објавено од ISO, IEC, CEN, CENELEC и ETSI) може да биде усвоено како македонски технички извештај (МКТИ) или македонско упатство (МКУ);

Информациите за стандардизациските документи што се издадени од меѓународни или европски организации за стандардизација, како: **PAS** (Јавно достапна спецификација, објавена од ISO, IEC) **CWA** (CEN Работна спогодба) и други, се објавуваат во Огласникот на Институтот.

Надлежниот ТК, Советот или Стручниот одбор одлучуваат за нивното усвојување и нивниот статус.

III. МАКЕДОНСКИ СТАНДАРД

1. Подготовка и усвојување на чисто национален македонски стандард

Член 12

Постапката за подготовка и усвојување на чисто национален македонски стандард се состои од следните фази:

- иницијатива - предлог за подготовка и усвојување на македонски стандард;
- подготовка на нацрт-македонски стандард;
- јавна расправа за нацрт-македонскиот стандард;
- усвојување на македонскиот стандард.

Иницијатива - предлог за подготовка и усвојување на македонски стандард

Член 13

Иницијатива за подготовка и усвојување на македонски стандард може да биде поднесена од страна на сите заинтересирани страни за стандардизација, владини тела или други правни лица, од техничките работни тела на Институтот и др. Иницијативата треба да се достави во писмена форма со образложение за причините поради кои се бара изработка и усвојување на нов македонски стандард, како и моменталната актуелна состојба во поглед на постоење на важечки национални стандарди, од областа на кои се однесува иницијативата. Во прилог на иницијативата може да биде доставена работна верзија на стандардот.

Расправата за иницијативата се води во надлежниот ТК. По разгледувањето на иницијативата ТК му предлага на директорот прифаќање или одбивање на иницијативата.

Во случај на непостоење на надлежен ТК, иницијативата се проследува до Советот, односно Стручниот одбор за соодветната област. Иницијативата е прифатена ако најмалку 2/3 од членовите на Советот, односно Стручниот одбор гласаат за.

Ако иницијативата е прифатена, надлежниот ТК го вклучува проектот за новиот македонски стандард во својат план за работа.

Доколку не постои ТК, подносителот на иницијативата за подготовка и усвојување на македонски стандард треба да поднесе иницијатива за формирање нов ТК.

Член 14

Информацијата за одобрените проекти за подготовка на македонски стандарди се објавува во Огласникот на Институтот.

Подготовка на нацрт-македонски стандард Н МКС

Член 15

Работната верзија на нацрт-стандардот треба да биде изготвена од подносителот на иницијативата.

Надлежниот ТК или надлежната РГ го разгледуваат работниот нацрт-стандард, рН МКС.

Надлежниот ТК го одобрува Н МКС со консензус. Во случај да не е постигнат консензус, Н МКС е одобрен доколку за него гласа мнозинство од членовите на надлежниот ТК.

Доколку постојат важечки македонски стандарди кои се конфликтни со нацрт-македонскиот стандард Н МКС, ТК изготвува и одобрува листа на потенцијално конфликтните стандарди.

Јавна расправа за нацрт-македонскиот стандард

Член 16

Надлежниот ТК донесува одлука со која на директорот на Институтот му поднесува предлог за пуштање во јавна расправа на Н МКС. Временскиот рок за јавна расправа изнесува минимум 30 дена, а максимум 6 месеци од објавувањето на јавната расправа во Огласникот на Институтот.

Нацрт-македонскиот стандард, Н МКС, треба да се издаде во печатена форма и да ѝ биде достапен на јавноста за јавна расправа.

За време на јавната расправа, членовите на соодветниот ТК не треба да праќаат свои коментари за содржината на нацрт-стандардот.

Информација за јавната расправа за нацрт-македонските стандарди и информација за важечките македонски стандарди кои се конфликтни со нацрт-македонските стандарди Н МКС се објавува во Огласникот на Институтот.

Член 17

Пристигнатите коментари од јавната расправа ги разгледува надлежниот ТК. ТК може да го покани подносителот на коментарите да присуствува на состанокот на ТК, на којшто ќе се расправа за неговите коментари.

За прифаќање на коментарот е потребно да се изјасни мнозинство од членовите на ТК.

ТК треба да го извести подносителот на коментарот за резултатите од расправата.

По јавната расправа и разгледување на коментарите, ТК може да одлучи да:

- го одобри нацрт-стандардот во финален нацрт-стандард, ФН МКС, со консензус или најмалку 2/3 од гласовите на неговите членови;
- изготви нов нацрт-стандард врз база на коментарите и да го достави на повторна јавна расправа;
- го промени статусот на документот, односно да изготви и да прифати друг стандардизациски документ со понизок статус од стандардот наместо стандард.

Усвојување на македонскиот стандард, МКС

Член 18

Финалниот нацрт-стандард претставува основа за усвојување на македонскиот стандард. ТК донесува одлука со која на директорот на Институтот му поднесува предлог за усвојување на финалниот нацрт-македонски стандард како македонски стандард. Одлуката се донесува со консензус. Кога не може да се

постигне консензус, одлуката се донесува со позитивно гласање на најмалку 2/3 од членовите на ТК.

Информацијата за усвојување на македонскиот стандард треба да се објави во Огласникот на Институтот, а стандардот се издава во печатена форма.

Ревидирање на МКС

Член 19

ТК или соодветниот Стручен одбор (доколку за дадена област не е формиран ТК) треба редовно или најмногу на секои 5 години да ги ревидира стандардите.

Повлекување на МКС

Член 20

Со усвојувањето на финалниот нацрт-македонски стандард како македонски стандард, сите конфликтни дотогаш важечки македонски стандарди мора да се повлечат.

Во согласност со член 18 став 1, а во врска со поднесениот предлог за усвојување на финалниот нацрт-македонски стандард доколку постои конфликтен национален стандард ТК донесува одлука со која на директорот на Институтот му поднесува предлог за повлекување на конфликтниот национален стандард.

Доколку за дадена област не е формиран ТК а има потреба од повлекување на конфликтен национален стандард Советот или Стручниот одбор донесува одлука со која на директорот на Институтот му поднесува предлог за повлекување на конфликтниот национален стандард.

Одлука за повлекување може да се донесе и кога веќе постоечкиот македонски стандард станува неприменлив.

Одлуките за повлекување на македонски стандарди од став 2, 3 и 4 од овој член се донесуваат со консензус. Кога не може да се постигне консензус, одлуките се донесуваат најмалку со 2/3 од гласовите на членовите на ТК, Советот или Стручниот одбор, формиран за дадена област од страна на Советот.

Кога за одредена област е пропишана регулатива (закон, правилник, упатство, наредба) која се повикува на повлечени македонски стандарди истите ќе се применуваат врз основа на таа регулатива, и се до измената или изработката на нова регулатива ќе бидат достапни во ИСПМ.

Информациите за повлекување на македонските стандарди треба да се објават во Огласникот на Институтот.

2. Усвојување на меѓународен или европски стандард како македонски стандард

Превод

Член 21

Кога македонскиот стандард се подготвува, односно се усвојува со превод на веќе усвоен меѓународен или европски стандард, се постапува со истата постапка како за чисто национален македонски стандард.

Постапката се спроведува само за разгледување и одобрување на преводот на меѓународниот или европскиот стандард, а не за содржината. Соодветниот ТК го разгледува преведениот текст. Институтот може истовремено да ангажира и стручни лица од соодветната област за да дадат свои коментари за терминологијата во преводот. Преведениот текст на стандардот мора да биде одобрен од соодветниот ТК.

За време на јавната расправа на ваквите стандарди може да се доставуваат коментари само за терминологијата и преводот на македонски јазик.

Во случај кога се дозволени и национални анекси, членовите на ТК можат да заземат свој став во однос на содржината на националните анекси.

За време на јавната расправа на ваквите стандарди може да се доставуваат коментари на терминологијата и преводот на стандардот и содржината на националните анекси.

Индосирање

Член 22

За усвојување на меѓународните или европските стандарди како македонски стандарди на странски јазик со методот на индосирање, а за кои нема потреба од национален предговор или не содржат национални анекси, постапката за усвојување се спроведува преку надлежниот ТК во две фази и тоа:

- предлог за усвојување на македонски стандард;
- усвојување на македонскиот стандард.

Во првата фаза ТК донесува одлука со која предложениот меѓународен или европски стандард за усвојување како македонски стандард се пушта на јавна расправа. Одлуката се донесува со консензус. Кога не може да се постигне консензус одлуката се донесува со мнозинство од гласовите на членовите на ТК. Времетраењето на јавната расправата е најмалку 30 дена од денот на објавување на истата во Огласникот на ИСРМ.

Во втората фаза доколку нема коментари во врска со предлогот за усвојување, ТК донесува одлука со која на директорот на Институтот му поднесува предлог за усвојување на меѓународниот или европскиот стандард како македонски стандард. Одлуката се донесува со консензус. Кога не може да се постигне

консензус одлуката се донесува најмалку со 2/3 од гласовите на членовите на ТК. Доколку за поднесениот предлог за усвојување на меѓународен или европски стандард постои конфликтен национален стандард ТК донесува одлука со која на директорот на Институтот му поднесува предлог за повлекување на конфликтниот национален стандард.

Доколку не е формиран ТК, постапката може да биде извршена од страна на Советот или Стручниот одбор, формиран за дадената област од страна на Советот. Во овој случај постапката на усвојување на меѓународниот или европскиот стандард како македонски стандард може да се спроведе и без јавна расправа.

Информацијата за усвојување на македонскиот стандард треба да се објави во Огласникот на Институтот, и стандардот треба да биде издаден во печатена форма.

Член 23

Кога македонскиот стандард се подготвува врз основа на меѓународен или европски стандард што е во постапка на подготовка, неговото усвојување треба да се спроведе со истата постапка како за подготовка и усвојување на чисто национален македонски стандард.

Доколку не е формиран ТК, постапката ќе биде извршена од страна на Советот или Стручниот одбор формиран за дадена област од страна на Советот.

Член 24

Со усвојувањето на европските стандарди како македонски, МКС EN, сите конфликтни македонски стандарди мора да се повлечат.

ТК, односно Советот или Стручниот одбор донесуваат одлука со која на директорот на Институтот му поднесуваат предлог за повлекување на конфликтните македонските стандарди. Одлуката се донесува со консензус. Кога не може да се постигне консензус одлуката се донесува најмалку со 2/3 од гласовите на членовите на ТК, Советот или Стручниот одбор, формиран за дадена област од страна на Советот.

Кога за одредена област е пропишана регулатива (закон, правилник, упатство, наредба) која се повикува на повлечени македонски стандарди истите ќе се применуваат врз основа на таа регулатива, и се до измената или изработката на нова регулатива ќе бидат достапни во ИСРМ.

Следниве датуми треба да се земат предвид:

- датум на достапност на европскиот стандард;
- датум на усвојување на европскиот стандард како македонски стандард;
- датум на повлекување на конфликтни национални стандарди.

Информациите за повлекување на македонските стандарди треба да се објават во Огласникот на Институтот.

Член 25

Во постапката за усвојување на европските стандарди како македонски треба да се земат предвид одредбите пропишани во интерните регулативи на CEN/CENELEC за прифаќање на европските стандарди.

Член 26

Врз основа на програмите за работа на техничките работни тела CEN, CENELEC и ETSI за секоја година, надлежниот ТК треба да ги подготви новите проекти за усвојување на европски стандарди како македонски, вклучувајќи ги и националните барања и отстапувања.

Институтот треба да ги извести надлежните органи на државната управа за секое ново барање за нов стандардизациски проект.

Ревидирање на МКС EN/ МКС ISO/ МКС IEC

Член 27

Надлежниот ТК, односно Советот или Стручниот одбор (доколку не постои ТК за соодветната област) треба редовно или најмалку еднаш на секои 5 години да вршат ревидирање и измена на стандардите.

Кога новиот национален анекс се прави за веќе усвоен европски стандард како македонски стандард, новото издание на македонскиот стандард треба да биде изготвено, а претходното да биде повлечено.

Повлекување на МКС EN/МКС ISO/ МКС IEC

Член 28

ТК, односно Советот или Стручниот одбор донесуваат одлука со која на директорот на Институтот му поднесуваат предлог за повлекување на македонските стандарди.

Кога за одредена област е пропишана регулатива (закон, правилник, упатство, наредба) која се повикува на повлечени македонски стандарди истите ќе се применуваат врз основа на таа регулатива, и се до измената или изработката на нова регулатива ќе бидат достапни во ИСРМ.

Информациите за повлекување на МКС EN / МКС ISO / МКС IEC треба да се објават во Огласникот на Институтот.

3. Усвојување на македонски стандард подготвен врз основа на друг национален стандард

Член 29

За усвојување на македонски стандард подготвен врз основа на друг национален стандард како македонски стандард се применува истата постапка како за усвојување на чисто национален македонски стандард.

IV. ДРУГИ СТАНДАРДИЗАЦИСКИ ДОКУМЕНТИ

Член 30

Институтот усвојува други стандардизациски документи и тоа:

- техничка спецификација;
- технички извештај;
- упатство и
- други.

Член 31

Стандардизациските документи можат да бидат подготвени од ТК како национален документ или со усвојување на меѓународни и европски стандардизациски документи.

Чисто националните македонски документи се подготвуваат и усвојуваат со иста постапка како за подготовка и усвојување на чисто национален македонски стандард.

Меѓународните или европските стандардизациски документи како македонски стандардизациски документи се усвојуваат со иста постапка како за усвојување на меѓународен или европски стандард како македонски стандард

Стандардизациските документи се одобруваат со консензус. Во случај кога не е постигнат консензус, стандардизацискиот документ е одобрен доколку за него гласа мнозинство од членови на надлежниот ТК.

V. АМАНДМАН И КОРИГЕНДУМ

Амандман

Член 32

Амандманот на одреден стандард може да се однесува на измена, дополнување или бришење на одреден дел од содржината на текстот на стандардот. Амандманите се означуваат со „А“.

Амандманите се подготвуваат и усвојуваат со иста постапка како за подготовка и усвојување на македонски стандард.

Коригендум

Член 33

Со коригендумот се врши корекција на печатните, јазичните и други грешки во објавен текст на документот за стандардизација. Коригендумот се означува со „Кор“.

Институтот може да издаде коригендум само врз основа на мислење од соодветниот ТК, или Стручниот одбор.

VI. ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 34

Измените и дополнувањата на овој правилник се вршат во иста постапка како и при неговото донесување.

Член 35

Овој Правилник влегува во сила со денот на неговото донесување. Со денот на влегувањето во сила на овој правилник, престанува да важи Правилникот за изработка и усвојување на македонските стандарди и други стандардизациони документи бр.03-1405/4 од 10.12.2004 година.

Скопје,

08.11.2006 година

Председател на Советот,

Софија Кузмановска

Листа на кратенки:

ISO - (International organization for Standardization) Меѓународна организација за стандардизација

IEC - (International Electrotechnical Commission) Меѓународна електротехничка комисија

CEN - (European Committee for Standardization) Европски комитет за стандардизација

CENELEC - (European Committee for Electrotechnical Standardization) Европски комитет за електротехничка стандардизација

ETSI – (European Telecommunications Standards Institute) Европски институт за телекомуникациски стандарди

ИСПМ - Институт за стандардизација на Република Македонија

ISO - Меѓународен стандард објавен од меѓународната организација за стандардизација

IEC - Меѓународен стандард објавен од меѓународната електротехничка комисија

EN - Европски стандард

HD - Хармонизиран документ објавен од CENELEC

МКС - Македонски стандард

A - Амандман

Кор - Коригендум

ENV - Европски претстандард

TS - Техничка спецификација

МКТС - Македонска техничка спецификација

TR - Технички извештај

МКТИ - Македонски технички извештај

Guide, EG - Упатство

МКУ - Македонско упатство

PAS - Јавно достапна спецификација

CWA - CEN Работна спогодба